



Peter van Kraaij FOTO Jérôme de Perlinghi

Voor de scène over de Spaanse Burgeroorlog in *Be in'me (Sittings, deel 1)* had ik oorspronkelijk een schriftuur bedacht op een beweging uit het *Kvintet Opus 57* van Sjostakovitj; vanaf de eerste lezing voelde ik echter dat dat niet meer klopte. Ik heb toen beslist de acteurs te vragen om op basis van het aanwezige materiaal de scène te improviseren. Dat was een berekend risico; uiteindelijk vertrokken we vanuit hetzelfde bad. Ik kan alleen met improvisaties werken die ongelooflijk gestuurd zijn vanuit het materiaal. De mensen waarmee je werkt zijn natuurlijk zeer belangrijk; de spelers van *Sittings* (Robijn Wendelaar, Valentijn Dhaenens, Yvonne Wiewel, Bart Slegers en Josse de Pauw) zijn stuk voor stuk mensen met wie ik graag samen ben; ze zijn intelligent, gevoelig, bereid te zoeken, ze hebben geen schrik om 'leeg' op een scène te komen. Acteurs die niet afhankelijk zijn van iemand die hen alles inlept, die weten dat elke stilte haar belang heeft, die de verschillende werelden achter een tekst opzoeken. Ook nu met *Het Jachtgezelschap* werk ik met drie fantasti-

sche acteurs met zeer verschillende achtergronden - Steven van Watermeulen, Dirk van Dijk en Frieda Pittoors - die open zijn, bereid naar mekaar te luisteren...

Zelf geschreven of bestaande tekst

Het traject dat je tijdens de repetities doorloopt, moet je elke dag herzien en bijstellen, of het nu om een zelfgeschreven of om een bestaande tekst gaat. *Be in'me* heb ik echt geschreven met de stemmen van deze vier acteurs in m'n hoofd. Als je zelf schrijft ken je het waarom van elk woord; bij elke zin heb je je redenen. Als je complexe teksten als die van Bernhard of Joyce encenseert, ga je op zoek naar wat het betekent, naar alles wat meeklinkt in die taal. Bij *Be in'me* had ik snel het gevoel dat het het mooiste zou zijn om het ontstaansproces en het resultaat tegelijkertijd te tonen; het verhaal als een 'tekstmachine' die dingen genereert; dat is een zeer kwetsbare manier van werken want je vraagt de spelers zich te tonen in het moment van het creëren. Je hebt als toeschouwer de mogelijkheid om er volledig in op te gaan en tegelijkertijd toon je

door het proces ook de kaalheid van het maken. Misschien noem je zoiets Brechtiaans maar voor mij zit er geen afstandelijkheid, wel een doorzichtigheid in dergelijke spelwijze. Als dat lukt voel je aan het publiek dat het van binnenuit iets heeft mogen meemaken. Dat heeft natuurlijk alles te maken met de kwaliteit van de spelers die met zoveel zorg en engagement - zowel naar de inhoud toe als naar de vorm die er voor gevonden is - deze voorstelling elke avond opnieuw maken.

Hoewel ik bij elke voorstelling een compleet andere weg probeer te bewandelen, tekenen zich toch twee grote krachtlijnen af. Enerzijds heb je zelf geschreven teksten als *Het Kind van de Smid* (samen met Josse de Pauw) en *Sittings*, maar ook Müllers *Wolokolamsker Chaussee*, waarin het tonen van het werkproces, de verhaalmachine belangrijk is, en anderzijds de voorstellingen op basis van bestaande teksten, waar het toch meer om een encenering gaat, het maken van een wereld uitgaande van een tekst. Voor alles heb je een structuur en context nodig, een organisatie, een producent, maar het zelf schrijven vraagt natuurlijk een veel langere werkperiode, het organiseren van tussentijdse lezingen met de acteurs, enzovoort. Dat wordt gauw een proces dat zich over twee, drie jaar uitstrekt en als freelancer is dat problematisch. Ik heb op dit moment erg behoefte aan een afwisseling tussen schrijven en repeteren. Na *Be in'me* heb ik toch het gevoel gekregen dat ik in het schrijven iets kan. Die tekst is een eigen leven gaan leiden, maar is enorm verdedigd geworden in de vorm door alle medewerkers. Daardoor voel ik me zekerder in het schrijven. Ik doe het trouwens ook graag. Het werken met bestaande teksten vertrekt voor mij vanuit een enorm respect voor grote auteurs. Ook daar wil ik lang mee bezig kunnen zijn. Daar doe je het toch ook voor: het plezier van gedurende maanden met dat materiaal te leven en dan met anderen daarover van gedachten te wisselen, daar samen iets in te vinden. Maar eerst probeer je zelf heel bescheiden uit te maken of je er iets mee aankan.

Poëzie en dialogen

Poëzie is voor mij het ultieme: dat compleet bezonken residu van iets waar mensen uren, weken, maanden, jaren mee bezig zijn, het verwoorden van een essentie die alles laat meeklinken! Dat is buitengewoon. Sommige muzikanten kunnen dat ook en sommige